

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apacza-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átveve:
Egész évre 6 frt — kr.
Negyedévre 1 > 50 >
Helyben azonos módon:
Egész évre 8 frt — kr.
Negyedévre 2 frt — kr.
Vidékire postán szállítva:
Egész évre 10 frt — kr.
Negyedévre 2 > 50 >

NAGYVÁRAD, szeptember 24.

Bánffy alkudozik, Bánffy csereberél.

Alig hogy elhangzott Apponyi Albert gróf temesvári vádbeszéde, melyben szemére vetette a Bánffy-kormánynak, hogy a koronának tett ígérete ellenére mit sem tett a 67-diki kiegyezés alapján álló pártok egyesítésére: im' mindjárt megtörtént a csoda, hogy Bánffy Dezső báró miniszterelnök alkudozásba bocsátkozott az ellenzéki parlamenti pártokkal.

Apponyi nyílt hadüzenete, Ugron Gábor harci riadója után ez méltán meg fogja lepni az országot. Pedig nincs abban a Bánffy-taktikában semmi, ami meglepő volna. Magyarország ez idő szerint kormányelnöke ma is az, aki volt, midőn mint Szolnok-Doboka vármegye főispánját vagy midőn mint a képviselőház elnökét láttunk terpeszkedni. Török basa módjára nem ismert törvényt, nem igazságot, sem méltányosságot; amint azonban férfias, öntudatos és alkotmányos ellentmondásra talált, azonnal elkezdett alkudozni és akkor mindjárt a másik végletbe esett, megalkudott volna még az ördöggel magával is, amint paktált a szászokkal és oláhokkal is, ha személyes hatalmi érdeke úgy kívánta.

Nagyon szorulhat a kapczája, hogy most alkudozásra fogta a dolgot az ellenzékkel.

Tegnapelőtt tanácskozásba bocsátkozott a lerágalmazott, fölfelé és lefelé bevádolt ellenzéki vezérekkel, hogy megalkudjék velük a képviselőház munkarendje iránt.

Szó sincs most föloszlatásról.

Utalunk erre nézve táviratainkra. Itt csak a következőkre kívánjuk felhívni a figyelmét.

Báró Bánffy Dezső miniszterelnök, mint már többször említettük s mint legújában kétségbevonhatatlanul beigazolták, a koronától mindenféle ürügyek alatt kérte a fölhatalmazást az országgyűlés föloszlatására.

Azt sokan kutatják, vajjon megkapta-e ezt az engedélyt. Bécsi s budapesti tudósításaink egyhangulag azt jelentik, hogy a korona nem adta hozzájárulását.

Azért alkudozik most Bánffy az ellenzékkel. Hát tegye. Az ellenzék dolga: vajjon felül-e az apahidai fufangnak vagy sem. Ez azonban másodrendű kérdés.

Főbenjáró kérdés csak az lehet: vajjon alkotmányos kormánynak szabad-e a korona elé az országgyűlés föloszlatására vonatkozó javaslattal lépnie, ha nincs a legerősebben meggyőződve e rendkívüli rendszabály elodázhatatlan szükségességéről, mondjuk, üdvös s hazafias voltáról? És ha már ez a meggyőződése, akkor szabad-e az ország élén marad-

nia, mitöbb az ellenzékétől kiméletet, Galgenfrist-et kunyorálni, ha azt a fölhatalmazást megtagadta tőle, vagy, ha ezt az engedélyt oly alakban adta meg neki a korona, hogy tényleg nem alkalmazhatja. Tertium non datur. Dehogy nem!

Bánffy s minisztertársai megtalálták ezt a »tertiumot« és alkudozásba bocsátkoznak az ellenzékkel; nem a Kossuthfrakcióval, melylyel ugyanis bizonyos vicinális s nem-vicinális utakon-módokon rendelkeznek, hanem Apponyival s Ugronnal.

Im' így hunyáskodnak meg a stomfai s nyitrai kényurak, csak azért, nehogy le kelljen vonniok magukra nézve az önmaguk megteremtett helyzetnek a végső következményeit.

Bánffy ott koldul Apponyi és Ugron előtt — mert különben le kellene mondanania.

Ez Magyarország kormánya a milleniumi esztendőben.

Avagy talán fufangos taktika, apahidai kortesfogás akar az lenni az ellenzék s vele az egész ország felültetésére — mint Bánffy talpnyalói elakarnák hitetni? Nem, nem az. De ha így volna is, akkor még nyomorultabbnak kellene tartani Magyarországot ez időszerinti kormányát; mert ezzel kézzelfoghatólag be volna bizonyítva az, hogy soha sem mer

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Tizenöt év után.

Irta: KISS REZSŐ.

Sötét éjszaka volt.

Olyan mint a rossz lelkiismeret.

Az idő éjféltre járt. Sötét volt már minden ablak a faluban csak a Csengő Jánosné viskójának az ablakából pislogott ki a gyöngy mécs világ.

Egy férfi alak közeledett az ablak elé s mikor odaért, befelé kandikált. De nem láthatott be, mert az ablak be volt terítve egy nagy kendővel.

Nyöszörgés hallatszott ki a házból és női síró hang.

A leselkedő megremegett ettől a hangtól.

— Ez az Ágnes hangja, ez az ő sírása! Jaj, én Teremtőm, vajjon mi a baja!?

Bezörgött az ablakon halkan.

— Ki az ott? Kérdezte belülről egy hang, miközben a kendőt valaki félre huzta az ablakról és kinézett.

— Én vagyok, Ágnes lelkem! Bocsáss be! Jaj, csak hogy még láthatlak! . . .

Kinyitott a kapu-ajtó és Csengő János zokogva ölelte keblére Ágnest, a feleségét.

Ahogy aztán be mentek a házba, Csengő János az a megtört öreg, dereshaju ember, legényes hévvel, szeretettel ölelte megint magá-

hoz Ágnest. Nagy öröm ragyogott le az arcáról.

Beszélt sokat és gyorsan — mint akinek nagy az öröme.

Az asszony a »hozta Isten kelmedet«-en kívül egy szót sem szólt, — csak fájoan nézett az urára.

— Vártál-e haza Ágnes lelkem? Vagy a te szíved is elfordult tőlem!?

— Hogy ne vártam volna . . . Vártam minden nap, minden órán!

— Áldjon meg az Isten! De hát miért nem beszélsz hozzám!? Talán már te sem szeretsz? . . . Hiszen igaz, hogy bűnös voltam. . .

Az asszony oda ült az ura mellé. Könyei megeredtek. Megesókolta az ember durva sárgás arcját.

— Én most is szeretem kendet János; hiszen hozzám jó volt . . . Ha az egész világ szemében bűnös is — előttem csak a régi maradt kelmed.

— Meg is szenvedtem már a bűnömért Ágnes, bocsáss meg hát te is azért a gyalázatot, a mit rád borítottam. Becstelen, rabló ember voltam, nem tagadom. De hiába is tagadnám — hiszen tudod. Megöltem azt az ördög lelkű zsidót, mert egy heti béremet lefogta, amiért pedig keservesen megdolgoztam. — Tél volt, nyomorogtunk, te beteg voltál. Pénz kellett. Elvakitott a pénz és a bosszu . . . megöltem, kiraboltam a zsidót. Tizenöt évet szenvedtem érte . . . fájt az a büntetés nagyon; de nem csak magamért, hanem éretted is, mert

nagyon szerettelek. Az első naptól kezdve csak azon tűnődtem, azért gyötört az aggodalom, hogy mi lesz belőled istápoló nélkül . . . Mikor elfogtak és lánczra verve elvittek — el sem bucsuzhattam tőled, még egyszer akartalak hát látni, hogy legalább előttem tisztázzam magamat. Nagy mérhetlen fájdalom volt a szívemben, de nagyobb volt a hozzád való szeretetem. Még egyszer látni, megölelni vágytalak . . . Ha ez a vágy nem égett volna bennem, rég megölt volna a sanyargatás, a nehéz vaslánc s a lelkemben lakó tenger kin és fájdalom. A te arcod előttem volt szüntelen. Egyre rólad gondolkodtam s azzal vigasztaltam magamat, hogy ha kibírom azt a büntetést, ami rám van mérve — ha haza mehetek, ott találalak tégedet, aki ha az egész világ megutál, megvet is — nem fogsz eltaszítani magadtól. Áldom hát az Istent, hogy a te jó lelkedet megtartotta nekem.

— Nem bűnös kelmed, csak szerencsétlen . . . csak az indulat, a nyomoruság volt az oka bajának.

Egy ideig szótlánul ültek egymás mellett. Aztán a férfi törte meg a csendet.

— Ágnes lelkem. A kis fiamról még nem beszéltél, hej pedig azt is de vágytam látni. Mikor elmentem csak négy éves volt és beteg. Talán meghalt?

— Nem halt meg. Derék ember lett belőle, de most beteg. Már négy éjszaka fent viasztok mellette.

— El az én János fiam! Köszönöm Iste-

nyíltan, őszintén, férfiasan fellépni, hanem bujkál, settenkedik, paklizik és trafikál, mint az a szatócs, aki nagy hü-hót csap, mielőtt csődöt mondana avagy Amerikába szöknék, hogy hitelezőit megteveszsze.

Mindezekről eltekintve, egyet joga van az országnak attól a kormánytól elvárnia, amely a *korona bizalmából* áll az ügyek élén. Azt ugyanis, hogy ne tartsa bizonytalanságban a nemzetet, ne bolondítsa az országot, ne izgassa tovább a közvéleményt, hanem jelentse ki, mint egy parlamentáris s alkotmányos miniszteriumnak kötelessége, hogy: birom a király bizalmát, de ezzel az országgyűléssel kormányozni nem tudok s azért apellálok a nemzetre — avagy nyilatkoztassa ki: a király teljes bizalmával nem dicsekedhetem többé, ez a képviselőház s az ügyek vezetésében hátráltat, kérek új fölhatalmazást vagy lemondok.

Ezt nem mondhatná senki buvósdinak, görcsös kapaszkodásnak. Ez volna az alkotmányos, parlamenti eljárás.

Ez elől pedig nem lehet kitérni.

A korszak is csak addig jár a kutra, amíg eltörik.

Inkább törjön össze, semhogya legyen a vége, hogy ki szedte rá a koronát vagy egyik a másikat a lyukas korszakal, amely szakasztott mása leszen a Csernátony egykori lyukas mogyorójának, melylyel Tiszák annak idején megbuktatták a Lónyay-miniszteriumot.

A képviselőház ülése.

Budapest. szept. 23.

A képviselőház mai rövid ülésén T e l e s z k y elnökölt s N e m e n y i előadó javaslata alapján elfogadták az interparlamentáris konferencia céljaira kért 24000 frt póthitelt és a közös függő államadósságot ellenőrző

bizottság jelentését. Még gr. Z s e l é n s z k y Róbert interpellálta a keresk. minisztert: van-e tudomása arról, hogy a zaj-ugróci üvegyár készítményei mint osztrák iparcikkéket vitetnek s árusítatnak külföldön s mint fog ellene tenni. Végül megállapították a napirendet. Okt. 1-ig nem lesz ülés az interparlamentáris konferencia miatt s akkor is csak a napirend megállapítása végett jönnek egybe.

A német tőzsde-törvény.

Az itt ismertetett törvény főjellemonása az a nagy ingerencia, melyet az állami hatalom a börzére gyakorol. A németek a börzét nem tekintik a börzelátogatók klikjének, nem tekintik olyan szűkkörű társaságnak, melyhez bárki másnak semmi köze nincs, hanem közintézménynek, melynek kell, hogy a kormány szigorú felügyelete alatt álljon, nehogy akár a közvetlenül érdekelt, akár a nagy közönség, mely a börze tágabb körű érdekeltége, a börze funkcionálásának kárát lássák.

Alig van pontja a törvénynek, melyből ne látszanék ki a kormányzatnak fentartott óriási befolyás. A szövetségi tanács egész tanácsadó testületet tart a börzeügyekhez. Kormánybiztost tart a börzéken és ennek, valamint saját döntésének is a börze életbe vágó fontos ügyek egész sorát tartja fenn.

A német törvénynek a kormánybefolyás az alap gondolata. És ezt tartanám a magyar közreform szükségszerű irányelvének is: a kormány nagy befolyását, az éber őrködés lehetővé tételét a börze funkcionálásának minden aktusánál.

És e tekintetben különösen ki kell emelnünk, hogy nem elég a kereskedelmi miniszter képviselése a börzén, hanem mind a három gazdasági miniszterium, nevezetesen a földmívelésügyi és pénzügyi miniszterium is kell, hogy képviseltesse magát.

A német börzetörvény állambiztost (Staatscommissär) rendel ki a börzékre. Ez nem reszortot, hanem az állami főhatalmat képviseli; minálunk pedig, bár eddig is létezett ez a felügyeleti intézmény, a kereskedelmi miniszteriumon kívül, melynek a börze felett főfelügyeleti joga van, egyik érdekelt reszort sem volt képviselve. Pedig felesleges már ma rámutatni arra, hogy nem egészséges állapot az, mikor a földmívelésügyi miniszternek nem áll módjában a termésárakra óriási befolyást gyakorló gabona- és terménytőzsde üzleti folyamat, hivatalos jegyzéseit folytonos ellenőrzése alatt tartani s mikor a pénzügyminiszternek, a kinek a pénzpiacz alakulásával és fejlődé-

sével ismerősnek kell lennie, bankigazgatótól kell megtudnia a börzén uralkodó viszonyokat. A földmívelésügyi miniszternek beható ellenőrzést kell gyakorolni a börzének a gazdát érdeklő részén s meg kell védnie a mezőgazdaság érdekeit a börzei speculáció illetéktelen üzelmeivel szemben.

A három reszort képviselése és a szigorúbb felügyelet ellenében egy elvi és egy technikai kifogás merül fel.

Nevezetes, hogy az elvi kifogás, mely a kormánynak biztosított nagy befolyás ellen felmerül, mindkét gazdasági irány részéről talál hivatkozásra. A börze érdekűre kifogásolja a kormány ingerenciájának növelését, mert ez megbénítja a börze autonóm jogait, melyek nélkül a szabad működés lehetetlen. A folytonos gyámkodás korlátolja a forgalmat, s veszélyezteti a gazdasági biztonságot.

A börzeköröknek e kifogásával szemben nincs más mire hivatkoznunk, minthogy az egyesek működését mindig van joga az államnak aynyira korlátozni, a mennyire másoknak jogi és gazdasági biztonsága megkívánja. Annál inkább kötelessége az államnak résen lenni egy olyan közintézmény jellegével bíró gazdasági faktorról szemben, a melynek működésétől, tisztességes üzemétől egy ország vagyonának becslése van függővé téve.

De nemcsak a börzekörök, hanem az agráriusok körében is merültek fel ellentmondások fentemlített javaslatomnak a kormány ingerenciájának növelésére vonatkozó részével szemben. A gazdának — körülbelül ily hangok voltak halhatók — nagyon szomorú tapasztalatokat kellett tennie a kormányok működéséről. A kereskedelmi kormány a gazda érdekeivel természetesen keveset gondol, a földmívelésügyi kormány pedig eddigél nemcsak hogy nem igen védte meg a magyar gazda érdekeit, de nem egy esetben egyenesen fölládozta azokat.

Egy előkelő magas állású kormánypárti politikusunk, mikor vele e kérdéstről beszéltem, szintén kifogásolta a kormány túlnyomó befolyását. Egy emberre — ugymond — nem szabad az államszervezetben túlságosan nagy hatalmat bízni. Mert a miniszterek nem mindig jók, nem mindig értik a dolgukat, s ha a legjobb akaratot és legnagyobb szakértelmet is tételezzük fel, annyi befolyása alatt állanak a különböző klikkeknek, hogy gyakran teljesen beszámíthatatlanok cselekedeteinél.

Megengedem, hogy túlságos hatalmat nem szabad emberfiára bízunk, mert azzal könnyen visszaél s annak elhanyagolása által óriási károkat okozhat. De ha a felelős kormányra s a főfelügyeleti hatalmat bármily intézmény felett tényleg nem bízhatjuk rá, akkor az egész miniszteri felelősség és az egész parla-

nem, hogy ezt meghagyta énem; jaj csak most el ne vedd, mikor gyönyörűségem lenne benne, mikor istápolója lehetne jó édes anyjának.

— Mi baja van a fiamnak?

A másik szobából halk nyögés hallatszott ki.

Az asszony megfogta az ura kezét s bevezette a másik kamarába, hol egy derék legény feküdt az ágyon bekötött fejével.

Lázban volt: félre beszélt.

— Mi bajod, János fiam, mi kell szentem? Kérdezte tőle az anyja.

— Az én apám becsületes . . . meghalt . . . ne rágalmazd . . . meghalsz . . . ágyon ütlek . . .

Csengő János oda borult az ágya elé a betegnek s csókokkal borította el arcát, kezét úgy sirt, mint a gyermek.

Örült is, szomorkodott is. Azután hosszan, bámulva nézte a fiát.

A láz elmúlt s a beteg elaludt.

— Ágnes lelkem! Éppen olyan a fiam szája, orra, testtartása, mint az enyém! Köszönöm lelkem, hogy felnevelted. Áldjon meg érte az Isten! Most pedig imádkozom érte, hogy gyógyítsa meg, hogy a sok szenvedésért kárpótlásul legyen annyi boldogságom, hogy őt boldognak tudjam.

Es imádkozott Csengő János az ágy elé térdelve.

Hogy a beszéd fel ne ébreszsze a beteget, Ágnes és a férje átmentek a másik házba.

— Ágnes fiam! kérdezett utánam valaha a fiam?

— Kérdezett sokszor.

— Mit mondtál neki?

— Azt mondtam, hogy kelmed már régen meghalt.

El is hitte. Abba a hitbe nőtt fel. A faluban sokan tudják ugyan a kelmed történetét, de a jó, becsületes emberek kiméletből nem mondták meg neki az igazat; — de a fiam nem is kérdezte.

— Jól tetted Ágnes, hogy eltakartad előtte a bűnömet.

Miért szenvedett volna ő is én érettem! De mondd, mi baja van most? Régen beteg?

— Négy napja, hogy beteg; de nagy beteg. Csak az Isten el ne venné!

— Ne ijessz meg, Ágnes lelkem!

— Ugy esett a dolog, hogy a múlt héten lakadalomba volt a fiam hivatalos. Ott egy derék leánynak tette a szépet, mikor egyszer csak egy suhancz legény, aki szinte jó szívvvel volt a leányhoz, belekötött a Jánosba. — Szó szóra jött. Egyszer aztán azt mondta az a legény Jánosnak, hogy az a lány nem olyan rabló fiához való, mint János. Erre János arczul vágta a legényt. Az meg ott a lakadalom színe előtt kiáltotta, hogy kelmed a börtönben van. — Ekkor birokra s botra ment a két fiu és Jánost úgy föbe vágta az a suhancz, hogy leesett és azóta beteg . . .

Csengő János sirva fakadt.

— Nagy Isten, hát miért bünteted az ártatlant én érettem!?

Ágnes neszt hallott a másik szobából. Átment hát a beteghez. Borogatást tett a fejére.

Csengő János elterült a hárs ágyon; agya tüzből égett . . . gondolkodott.

— Nyomoralt ember vagyok, mert az én bűnöm miatt más is szenved. Most már vége minden raményemnek. A fiam is tudja . . . tudni fogja gyalázatomat. De hátha még sem fog érte megvetni! Ha meg fog nekem bocsátani, akkor még én is lehetek boldog, megelégedett megint. — Istenem, segítsd meg a fiamat, gyógyítsd meg. Ugy . . . ugy . . . szeretni fog ő azért engemet, hiszen apja vagyok, hiszen szeretem én is őt. Nem is szégyenelheti magát, mert az én bűnöm, nem az övé. Dolgozni fogok megint mint azelőtt, szorgalmasan, becsületesen. A fiam derék, erős legény. még kis gazdaságunk is lehet . . . Óh, ha ezt a boldogságot megérhetem, amint most kifestem, akkor elfelejtem azt a sok bűnt, amit tizenöt év alatt elszenvedtem . . .

Azután másképpen kezdett gondolkozni.

— Dolgozni? Nem! Nem tudok én már dolgozni! Megtört a vas, a hosszú szenvedés. Elégette testem-lelkem erejét a lelki fájdalom perzselő tüze. Aztán mit érne már az én dolgom. Oda a becsület! Hiába minden! Csak rabló . . . gazember vagyok én! Iszonyu! A fiam is megtudta. Ha itt maradok, örökös szegény leszek rajta, akármelyik semmi ember a képéhez fogja vágni; hallgass, te rabló fajzat.

mentárizmus illuzóriussá van téve. Megengedem, hogy vannak felmerülő gazdasági irányok, a melyek magukkal ragadják a kormányokat is és szélsőségekbe viszik a kormányzatot. De le kellene mondanunk minden bizalmunkról, a melyet egy jogi alapokon nyugvó alkotmányos állam funkcionálásának korrektségébe vetünk, ha ez állam kormánya tartózkodik a lakosság túlnyomó része érdekeinek megvédésétől. Egy hibás kormányzat lehet pillanatnyi hiba, de minél nagyobb károkat okoz, annál közelebb áll a reakció, mely az igaztalanság nyomán feltámadt és a helyes irányba szorítja a parlamenti kormányt.

(Folyt. köv.)

A mi aranyvalutánk.*)

Mielőtt belemennék a kérdés fejtegetésébe: azt a látszólagos ellenmondást kell tisztáznunk, hogy, mint a kettősvaluta hívei: miért ismerjük el mégis feltétlenül annak szükségét, hogy monarkiánk, az adott viszonyok között, az aranyvalutára térjünk át.

1857-ben a birodalom pénzlábát ezüstben állapították meg, amely szerint a törvényes fizetési eszköz egysége az ezüstforint volt. Az aranypénzek, ezzel szemben, csak mint áru szerepeltek a forgalomban. 1879-ig bárki szabadon verethetett ezüstforintosokat, ha a kellő mennyiségű ezüstöt a pénzverőbe beszállította. De külföldön az ezüst értéke, (aranyban kifejezve) a hetvenes évektől fogva — alább bővebben kifejtett okokból — rohamosan csökkent, úgy, hogy csakhamar érezhetővé vált az olcsó ezüstnek beszivárgása az országba, hol jobban érényesülhetett s nagyobb vevőképessége volt, mint a monarkia határára. 1879-ben aztán nálunk is beszüntették az ezüst szabad veretését magánszámlára s ezzel utját állták az ezüst további inváziójának. Ettől fogva valutánk értéke nem függött többé az ezüst értékétől. (Ma, például, az ezüstforint tényleges értéke, ha beolvastjuk és mint ezüstöt adják el: nem több 55 krajczárnál.)

Óriás áldozatok árán sikerült pünzügyi viszonyainkat annyira konszolidálnunk, hogy jelenleg már nem szenvedünk a rendezetlen valutájú országok kórságában. S mégis nagy veszélyt rejt magában az, hogy a hitelező külföldével nincs egyforma valutánk s hogy ennek érték oly sokféle gyakran kiszámíthatatlan esélyektől függ. Így válik a valuta aztán megbízhatatlan faktorrá, nemcsak gazdasági éle-

* Mutatvány Almási B a l o g h Elemér A »Valuta szerepe a gazdasági válságban« című imént megjelent művéből, mely az ipari kongresszuson osztott ki.

A s z e r k .

tünkben, hanem államháztartásunkban is, mely állandóan, Damoklész kardjaként, függ fejként felett. Az állam, mely külföldön felvett aranykölcsönei után, ugyancsak aranyban kénytelen kamatot fizetni: ennek az aranyra a megvásárlásánál, milliókra menő veszteséget szenvedhet. Az iparosok, a kereskedők, a gazdák, kik külföldön szerzik be szükségleteiket, illetőleg ott értékesítik terményeiket s iparcikkeiket: sohasem tudják előre kiszámítani, hogy mennyit kell fizetniük, mennyit fognak kapni? A kamatláb rendszerint magas, mert a külföldi hitelező ezzel akarja magát az esetleges kedvezőtlen váltóárfolyamból származó veszteség ellen biztosítani. Ezek a rendezetlen valutának bennünket is fenyeget hátránya, arról nem is szólva, hogy háboru esetén, nem rendelkezünk tényleges értéket képviselő pénzzel, ami pedig a hadjárat sikerének egyik főfeltétele.

Ily körülmények között valójában lidércnyomástól szabadulnánk meg, ha a kormány végre komolyan keresztülvinné valutánk rendezését, melyre a törvényhozástól 1892-ben kapott megbízást. Nemzeti becsületünk és önérzetünk is megköveteli, hogy azt tovább már ne halasztsuk.

De hogyan, mi egyedül térjünk át a kettősvalutára, midőn egész Európának aranyvalutája van? Ezt nyilván a legesőkönnyűsebb bimetalista sem merhette volna akkor ajánlani. Mert hiszen, ha a kettősvalutát választjuk: akkor az aranykoronások, a készfizetések megkezdése után, az ezüst legkisebb áresésénél, nyomban elillannak a forgalomból s meg sem állanak a határig. Mint egy varázsütésre eltűnnek az arany, elárasztásának bennünket ezüsttel s újra megkezdhetnők, mint 1879-ben, az ezüstpénzverés korlátozását.

Mint hogy tehát, a mondottak után, a bimetalizmusra egymagunk nem térhettünk át: csak két ut állott előttünk. Vagy megmaradunk a papírvaluta mellett s bevárjuk, míg a nemzetközi bimetalizmus létre nem jön, vagy pedig — a nyugati kulturálmok példáját követve — áttérünk az aranyvalutára. Hogy ez utóbbit választottuk: azt mindenki, bármily nézete legyen is egyébként a valutáról, csak helyeselheti. Mert, míg egyrészt az aranyvalutáról könnyebb áttérni a kettős valutára, mint a papírról, másrészt — bár meggyőződésünk szerint csupán idő kérdésre már a nemzetközi megegyezés létrejött — bármikor bekövetkezhetnek előre nem sejtett események (mint p. o. az utóbbi években is a délafrikai aranybányák óriás aranytermése), melyek az aranyvaluta uralmát Európában ideig-óráig meghosszabítják. De, hogy mindaddig, míg ez a megegyezés perfectté nem válik, a rendezetlen valuta viszonyok miatt szenvedjünk s hogy a külföld bizal-

matlansága alatt nyögjünk: azt bizony nem óhajthatta senki.

A kivétel módoszata kritika tárgyát képezheti ugyan, de magát a tényt, hogy valutánkat rendezzük (habár, a viszonyok kényszerítő hatása alatt, az aranyat választottuk is) s hogy végre megkezdjük a készfizetéseket: minden hazafinak csak lelkesedéssel kellett üdvözölnie.

Óreg hiba azonban a készfizetések megkezdését azonosítani az aranyvalutával. Ezt annyival is inkább hangsúlyoznunk kell, mert ennek a két, merőben különböző kérdésnek a szétválasztása adja meg a bimetalisztikus mozgalom jogosultságát Magyarországon s egyúttal élet veszi annak a vádakat, hogy az ily irányú agitáció diszkreditálhatná az országot a külföld előtt.

A cél, melyet pénzrendszerünk reformálásával elérni szándékozunk, abban kulminál, hogy megszabaduljunk a rendezetlen valuta bajaitól s hogy — amint azt egyik elsőrangú pénzügyi kapacitásunk helyesen megjegyezte — részesevé, tényezőjévé váljunk a világgazdaságnak. Az eszköz ezen cél elérésére: a készfizetések megkezdése, de nem feltétlenül aranyban, hanem a nyugati kulturálmok valutájában. Hogy ez ma arany: az pusztán véletlenség s ha a nyugaton történetesen a kettősvaluta uralkodnék: ugyanazon cél elérésére, nekünk is a bimetalizmus elvére kellett volna fektetnünk új pénzrendszerünket. Nem azért térünk tehát az aranyvalutára, mintha elismernők annak egyedül üdvözítő voltát, hanem, mert egyebet, a mai körülmények közt — ha a készfizetéseket meg akarjuk kezdeni — egyáltalában nem tehetünk. De, ha a Nyugaton megindult mozgalomhoz csatlakozunk, mely az aranyvaluta megdöntését célozza: ez korántsem rendítheti meg a külföld bizalmát ama szándékunk őszintesége iránt, hogy meg akarjuk kezdeni a készfizetéseket. Mert hiszen nem elszigetelve, egyedül, hanem egész Európával egyetértőleg kívánjuk más alapra fektetni pénzrendszerünket; ha ezt elérjük: a készfizetéseket épp úgy, sőt még könnyebben s biztosabban teljesíthetjük, mint az aranyvalutával, melyet nagy kérdés még, hogy fenntarthatunk-e?

A bimetalisztikus mozgalom tehát nem kívánja valutánk rendezését hátráltatni, vagy megakadályozni, — mely tisztán házi ügyünk — hanem attól egészen függetlenül, az Európában uralkodó és gazdasági érdekeinkre nézve oly káros pénzrendszert akarja megváltoztatni, ami már nemzetközi kérdés.

A készfizetéseket annál szigorubbán el kell választanunk az aranyvalutától, mert sokan — köztük még szaktekintélyek is — a kettőt összetévesztve: hajlandók ez utóbbit nemzeti becsületünk kérdésének tekinteni s ennek révén minden ellene irányuló mozgalmat hazafiatlanságnak bélyegezni.

Vannak azonban speciális okok is, melyek miatt nagyon is érdekünkben állana, hogy a nemzetközi egység minél előbb létrejöjjön.

Minden hazafi pirulva gondol a kátyuba rekedt reformra, mely a külföldön már szálló igévé vált. Hiszen, szó ami szó, a dolog nincs is minden komikum híján. A »szükséges« arany ugyanis nálunk legalább már együtt van, de — hermetice elzárva s a készfizetések megkezdésének ideje bizonytalanabb, mint valaha. A magyar pénzügyminiszter meg is okolta áprilisban, hogy miért? »Az időpont nem alkalmas rá... más tényezőktől is függ... mi megtettük a magunkét... stb.« Magyarán szólva: (egyebek között) félnek forgalomba hozni a drágán beszerzett aranyat, mert némiképpen kételkednek annak örvendetes viszontlátásában. Ez nem helyes politika, mert tényleg megrendíti a külföld bizalmát az egész akcióhoz, sőt viszonyaink rendezett állapotához is.

Vagy elégnék tartják az aranyat, vagy nem. Ha elég aranyunk van: akkor mire való a félelem? Ha pedig nincs: akkor az egész akciónak nincs értelme. Hiszen valutánkat nem csupán a kedvező évekre, hanem egy és mindenkorra akarjuk rendezni. Megengedjük, hogy kereskedelmi mérlegünk az utolsó évben százötven millióval kevésbé volt aktív, mint három év előtt, de ki áll jól érte, hogy ez épp akkor nem fog ismétlődni, midőn valamely kedvező esztendőben a készfizetéseket már megkezdettük?

Nem szerethet már az én fiam engemet!

Meg nem csókolna — mert szegyenelnél... Oh pedig a szeretetért... átszenvednék egy egész életet... Nem maradhatok hát köztetek sem, a kiket egyedül szeretek a nagy világon.

Itt volna a hazám, de itt sem lehet maradásom, mert az én látásom csak bánatot okozna nektek. Hej, nagy kin ez! hazátlan vagyok, mint a kivert eb!... Jó Istenem, mit tegyek!?

Keble zilált, az arczán meg a lélek kinja volt felírva, könnyel és lázzal. — Gondolata mintha elhagyta volna — úgy feküdt a hárságyon.

Agnes költötte fel kábulásából.

— János lelkem, a fiam már jobban van. Majd csak megsegít már bennünket az Isten... Ne törje a fejét kelmed semmin se, jóra fordul még minden.

János felállott s mereven nézett körül.

— Jóra fordul minden, csak az a fiu gyógyuljon meg! Volt-e orvos nála Agnes?...

— Nem volt... Az orvosnak pénz kell... nekünk nincsen... A párnámat adtam el, hogy megtudjam venni az orvosságot, amit a javasasszony komendált...

János a szüre ujját kibontotta. Egy zacskót vett ki belőle.

— Van nekem pénzem, 43 forintom... tizenöt évi munkám keresménye. Itt van nekem adom, édes hitestársam. Hivass orvost, ne sajnálj semmit sem attól a fiutól, sem magadtól.

A pénzt letette az asztalra.

— Soha sem láttam ennyi pénzt, mióta kelmed oda volt. Oh, de jó lesz ez... ebből felgyógyul a János fiam, még kelmednek is jut egy szürre...

A férfi magára vette a szürét, kezébe vette bunkóját. Készült menni.

— Hova akar kelmed menni?! Feküdjék le, hiszen az idő nagyon későre jár, aztán meg tudom összetörte kelmedet a nagy gyaloglás.

— Szót sem érdemel... Megyek még most orvost hívok a fiuhoz... azután mindjárt jövök.

Megcsókolta a feleségét egy párszor, aztán kiment a pitvarajtóig, de megint visszatért. Átölelte azt a jó asszonyt s megcsókolta tán százszor is. Azután nagy sebbel elment.

Az utról még egyszer visszaszólt.

— Ápdol lelkem azt a fiut jól... az Isten áldjon meg!

Kisietett a faluból. Nemsokára kiért belőle. A nagy országnak vette irányát és ment, ment. A temetőnél lerogyott. Lehuzta a nagy kő, ami ott nyomta a lelkét, esztét...

— Nem... nem megyek soha többet vissza közibétek! Ti jók, becsületesek vagytok, nem vagyok való hozzátok. Gyalázat volna az rátok, ha én köztetek lennék... Elmegyek világgá, hogy soha többet hirt se halljatok felelem, valahol majd elveszít az Isten könyörületből.

Ha attól tartanak ma, hogy az arany eluszik: akkor jogosult a bizalmatlanság az egész reform iránt, mert a kereskedelmi mérleg legcsekélyebb ingadozásánál, féltők kell attól a jövőben is.

Ha tehát indokolt ez a félelem: akkor kár, sőt veszélyes ily akcióra egyáltalában vállalkozni, mert az ebből eredő fiaskó alaposan megrendítheti hitelünket a külföld előtt s felforgathatja még a nagy áldozatok árán helyreállított pénzügyi ellensúlyt is.

Szerény nézetünk szerint egyébiránt teljesen közömbös az időpont megválasztása a készletek megkezdésére. Oly ország, mely annyira el van adósodva a külföldön, mint a miénk: az aranyvaluta mellett — bármikor kezd is meg készítéseit — mindig abban a veszélyben forog, hogy elveszti aranykészletét, még pedig azon egyszerű oknál fogva, mivel az a fizetési, nem pedig a kereskedelmi mérleg alakulásától függ.

Ha a kereskedelmi mérleg, mely a fizetési mérlegnek egyik tényezője csupán, még oly fényes is: az még nem invonálja magában az arany beözönlését az országba. Amint a külföld — hogy egyebet ne is említsünk — bármely okból, piacunkra dobja értékpapírjainkat s azok ára meghaladja a kereskedelmi mérleg pluszát: a differenciát mégis csak aranynyal kell kiegyenlítenünk. Különbben nem lehetne megmagyarázni azon jelenség okát, hogy ma, a minden téren észlelhető üzleti pangás s a rossz kereskedelmi mérleg dacára sincs árszűrés, míg a fényes eredményeket felmutató 1893-iki esztendőben az árszűrés a 4 százalékot is meghaladta.

Más szóval: ma, a pénzügyminiszter ur által kedvezőtlennek jelzett időszakban, nem kellene aranyunkat az elusztástól féltetni, míg három évvel ezelőtt, mikor kereskedelmi mérlegünk szaldója majdnem 200 millióval volt aktív, készletek esetében, elvesztettük volna aranykészletünk egy részét. Legalább ezt mutatja a mai külföldi váltóárfolyam (mely megfelel az 1892-ben törvényesen megállapított relációnak) s az akkori magas árszűrés.

Nagyon is messzire vezetne, ha ennek a jelenségnek az okaira ki akarnánk terjeszkedni s így csak konstatálni kívánjuk, hogy ez a veszély — nálunk legalább — a nemzetközi bimetalizmus mellett ki volna zárva, mert általa teljes értékűvé válnék a mai forgalmat terhelő ezüstpénz nagyrésze. Hogy pedig forgalmi eszközeinktől teljesen megfoszthassanak: az — a szabad pénzverést föltételezve — egyszerűen nonszensz.

Hát tetőzzük csak be a megkezdett reformot, de egyuttal tegyük meg minden tőlünk telhetőt, hogy az aranyvaluta minél előbb helyet adjon a kettős-valutának, külföldön épp úgy, mint nálunk.

Felhívás előfizetésre.

E. évi október hó 1-től a „Tiszántúl” politikai napilapra új előfizetést nyitunk.

A „Tiszántúl” zászlójára a katolikus s hazafias szellem és irány eme jelszavai vannak felírva: Isten, király, haza!

A „Tiszántúl” az egész országban a legolcsóbb politikai napilap.

Kérjük tisztelt elbarátainkat, hogy lapunk terjesztésével szent s hazafias elveinket is minél szélesebb körben terjeszteni sziveskedjenek.

Az előfizetési feltételek a lap homlokán olvashatók. A szerkesztőség.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva ma d. u. 3—5-ig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

- Szept. 25. A Berettyó vízszab. társulat választmányi ülése d. u. 3 órakor.
- 26. A B-rettó társulat őszi közgyűlése d. e. 9 órakor.
 - 27. Nagyváradi iparos ifjak önk.-körének születési mulatsága a Sasban.

Szept. 27. Nagyváradi szőlőbirtokosság őszi közgyűlése délelőtt 8 órakor a városház tanács-termében.

• 27. A városi árnyház megnyitási ünnepe.

• 28. Megyei közigazgatási bizottság rendkívüli ülése d. e. 10 órakor.

Október 3., 4., Lóverseny a nagyváradi gyepen.

• 4. A nagyváradi kath. kör millenniumi ünnepélye.

• 18. A főreáliskola palotájának fölavatása.

* Schlauch kardinális Debreczenben.

Schlauch bíboros és püspök fogadtatása ügyében tegnap ismét ülést tartottak a debreczeni egyházbizottság tagjai. Az ülésen a fogadtatással járó újabb részleteket beszéltek meg, amelyekben véglegesen a mára, csütörtök délutánra halasztott bizottsági ülésen határoznak.

* Fraknoi püspök alapítványa. F r a k n ó i

Vilmos, püspök legutóbb 10 ezer forintot adott alapítványképen a budapesti Nemzeti Zenedének. Az alapítvány kamataiból az intézet valamelyik tehetséges, szegény növendéke teljes zenei kiképzést fog nyerni.

* Nagyváradiak a Mátyás szobor alapkövetésénél.

Kolozsvárott e hó 30-án nagy ünnepélyvel megvégezték Mátyás király szobrának alapkövetését. Az ünnepélyen király ö Felső-gég egyik miniszter képviseli; azon kívül az ország föméltóságai nagy számmal jelennek meg. Kolozsvár polgármestere az alapkövetésre meghívta a törvényhatóságok és kiválóbb hivatalokat. Nagyváradi város részéről Bölöny József törvényhatósági bizottsági tag és ifj. Rimler Károly főkapitány, a nagyváradi kereskedelmi és iparkamara képviselőjében pedig Jankó József elnök és dr. Sarkadi Lajos titkár lesznek jelen a szép ünnepélyen.

* Főispánváltás. Gróf Pálffy Daun

Vilmos, teanói herceg, Mosonmegye főispánja legközelebb megvált főispáni állásától, a ki- nek helyébe Latinovics Ernő kormány- párti országgyűlési képviselő és nagybirtokos nevezetik ki főispánná.

* Főpapok a néppárthoz. Az ürményi néppárti gyűlés táviratilag üdvözölte a bíbornok hercegprímást és Bende Imre nyitrai püspököt. A főpapok igen meglehetősen táviratban köszönték meg a gyűlés megemlékezését. Ugyancsak vasárnap a nagymartoni gyűlés üdvözölte Zalka János győri püspököt, ki erre Zichy Aladár grófhoz intézett következő távirattal válaszolt:

Méltóságos gróf Zichy Aladár urnak

Nagymarton.

Méltóságodnak s Nagymartonban gyülesező hiveimnek hozzáam, főpásztorukhoz küldött üdvözlőtelét köszönettel veszem. Velök együtt érzek. Egy hitben, egy óhajtasban s reményben iparkodunk teljesíteni szentegyházunk, királyunk s hazánk iránti köteleességünket. A jó Isten áldása legyen iparkodásunkon.

Zalka János,
győri püspök.

* Jegyzői vizsgálatokat tartottak f. hó 22-én a vármegyház kistermében Papp János megyei főjegyző elnöklété alatt. A jelentkezők közül sikeresen vizsgáztak Tamáskovics Béla, Rokszin György és Papp Kálmán.

* Magyarország földmívelésügyi térképe. A pénzügyminiszter elkészítette Magyarország földmívelési térképét, melyen az országos kataszteri fölmérés eredményeinek bemutatása céljából a legújabb fölmérések és hivatalos adatok szerint az egész országban létező mívelési ágak színezetten vannak föltüntetve. A térkép el van látva a művelt területek átnézeti táblájával, melyben megyék szerint kataszteri holdakban, illetve hektárokból egészben, valamely egymáshoz viszonyítva és %-ban vannak a statisztikai adatok kimutatása. A térkép, melynek mértékaránya 1: 900.000, két lapból áll. A m. kir. államnyomdánál, esetleg az eladás közvetítésével megbízandó könyvárusoknál példányonként (2) frt-ért beszerezhető.

* Egy régi templom romjai. A Hódmezővásárhelyi határban, Marton Pál tanyáján, egy nevezetes régi templom romjaira akadtak a föld alatt, melyet még valószínűleg Sz.-István ki-

rályuralkodása alatt építettek. Ez a templom tisztán termésköböl volt építve és több kifaragott oszlopfő, szegletkő egy sírkő és igen sok csillámpala darab került felszínre több változatban, melyek a templom alapjának díszes kiképzésére szolgálhattak. A templom környékén egész temető volt, hol a felbontott sírokból 2 pár ezüst és 4 pár bronz fülbevaló és egy kis ezüst pénz került elő.

* Aki kauzió nélkül politizál. A kir. ügyészség előterjesztésére a pécsi törvényszék vád alá helyezte Kirsteier János betűszedőt, aki »Népbarát« című szociáldemokrata lapot adott ki hatósági bejelentés nélkül. A végtárgyalást legközelebb kitűzik.

* Kormánypárti képviselőből fegyházigazgató. Szabó János lipótvári fegyházigazgatót áthelyezték a rákosi határban levő központi gyűjtő fogházhoz igazgatónak. Helyére, a lipótvári fegyházhoz, a mint értesülünk, Schöber Ernő kormány- párti országgyűlési képviselőt nevezik ki.

* A kíváncsi miniszter. A kereskedelemügyi miniszter leiratot intézett Nagyváradi városához, hogy a nagyváradi kereskedelmi »kóroda-egylet« 1895. évi zárszámadását nem hagyja helyben, mert a zárszámadásba, illetve a mérlegbe az 1895. évi tartalékalap nem lett elszámolva. Ezenkívül még több apróbb pótlást rendelt el. — Ugyancsak ezen miniszter azzal küldte vissza a Léder és Kálmán-féle szeszgyári betegsegélyző-pénztár 1895. évi zárszámadását, hogy azt nem vette érdemleges tárgyalás alá, mivel abban átmaradt pénzkészlet gyanánt 860 frt 12 kr van feltüntetve, holott 1894-ről 1015 frt 79 kr volt a maradvány. Hova lett e két összeg közti különbözet. Ez alapon új mérleg elkészítését kívánja a miniszter.

* A hol nem tudnak adót fizetni. Tolnavármegyében az elemi csapások a lakosságteremtését annyira tönkre tették, hogy most képtelenek adót fizetni. A községekből ennek következtében annyi kérvény érkezik nap-nap után adóleírás és fizetéselhalasztás tárgyában a szegzárdi kir. pénzügyigazgatóságához, hogy nemgyőzik elintézni. Ily szomorú körülmények között sürgősen kellett volna a végrehajtásokat beszüntetni, a mit azonban elmulasztottak megtenni.

* Tanítók kinevezése. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Klósz Benedek oklev. tanítót a fugyi-i állami elemi népiskolához rendes tanítónak, — Juhász Lajos oklev. tanítót pedig a lessi állami elemi népiskolához rendes tanítónak nevezte ki.

* Új joggyakornok. Ritóó Zsigmond, a nagyváradi kir. itélőtábla elnöke Vaniss Dezső végzett joghallgatót a nagyváradi itélőtábla kerületébe dijas joggyakornokká nevezte ki.

* Erdély igazságügyminiszter Debreczenben. A debreczeni kir. itélőtábla új épületébe az összes hivatalok tegnapelőtt költözködtek át. Az ünnepélyes megnyitás napját nem határozhatták meg, mivel Erdély Sándor igazságügyminiszter Puky Gyula kir. táblai elnök felkérésére szintén részt vesz az első ünnepélyes ülésen, amelynek határnapját csak az igazságügyminiszter további értesítése után állapíthatják meg.

* Népámitók. Csalo szélhámosok bejárták Verőczemegye különböző vidékeit, hol a nép nagy mennyiségű szilva-izt szokott főzni s forgalomba hozni — és elhittették az együgyűekkel, hogy a pénzügyi hatóság betiltotta a szilva-iz készítését, mert az összes szilvatermést pálinkafőzésre szánta, hogy több legyen a kinstári jövedék. A könnyen-hívők fölülték a rafinált vigéceknek s olesón eladták nekik ideai szilvaterméseket. Az utazó banda ellen megindult a nyomozás.

* Silbermann — Silberstein a törvény- szék előtt. Hónapokkal ezelőtt egész terjedelmében ismertettük Szilágyi (Silbermann) Géza »Tristia« című verskötetét, a melynek minden lapja tele volt a katolikus vallás ellen elkövetett undorító gyalázásokkal. A kötetnek, a melyhez Silberstein (Ötvös) Adolf irt előszót, egyik verssorozata »Éjféli mise« címet visel. Ezt a részt most a kir. ügyész inkriminálta, mert annak leírása szerint a tem-

plomban egy pap és egy apáca kéjelegnek és kiespongra káromolják az Istent. Az ügyészség a kihágási btk. 51. §-ába ütköző vallás elleni kihágás miatt emelt vádat és az ügyet elbírálás végett a büntetőjárásbíróshoz tette át. A büntetőjárásbíróshoz most Szilágyi Géza lakásán nyomozza, hogy ellene a büntügyi tárgyalást megtarthassa. Ha esetleg fel nem lesz található akkor a Markovics-Garai-féle nyomdász-czéget fogják felelősségre vonni.

* **Véres szerelmi dráma.** Mező-Torról írják, hogy a tegnapi templomfelavatási ünnepélyt, amelyen Kiss Áron superintendes is jelen volt, megrendítő szerelmi dráma zavarta meg. Ács József asztalos ugyanis épp abban az időben, a mikor Kiss Áron szuperintendens a városba ünnepélyesen bevonult, hatlövetű revolverrel előbb kedvesét, aztán önmagát lölte agyon az utcán.

* **A trienti szabaddómives-ellenes kongresszusra** ujjában több kiváló személyiség jelentette be odaérkezését. Németországból Löwenstein herceg és a centrumpárt sok tagja, Galicziából Msgr. *Sanrowszki* lesz jelen. Franciaországból P. *Octave*, bessorei apát, de *Mungróf*, *Harmel* Leó, *Hugues* vicomte és még néhány kiváló férfiú vesz részt a kongresszuson. Kanadából Msgr. *Begon*, ciroj érsek érkezik oda még két püspökkel, továbbá ott lesznek *Routa* dr., a quebecki legfőbb ítélőszék bírja, és *Tardivel* hírlapíró, az ottani »Verité« szerkesztője. Mint Rómából jelentik, a pápa ő Szentsége azt az óhaját fejezte ki, hogy a kongresszuson *Haller* bibornok, salzburgi érsek elnököljön.

* **Az árszió.** A pénzügyminisztérium közhírré teszi, hogy a vámilleteknek ezüstben történő fizetésénél vagy biztosításánál szedendő aranyárkelet pótlék 1896. évi október hónapra 19.05 százalékban állapított meg. A hivatalos árszió október hónapra ennél fogva a törvényes reláció alapján fél százalék. *Mire való az aranyvaluta?*

* **A zágrábi merénylet utójátéka.** A zágrábi zászlómerényletnek ma játszódott le egyik utójátéka. Inhof károlyvárosi gimnáziumi tanár annak idején a zászlóégetés miatt elítélt diákok számára tanártársai között gyűjtést rendezett. E miatt fegyelmi vizsgálatot indítottak ellene és ma kimondták a fegyelmi határozatot, a melynek értelmében állásától felfüggesztik. Inhofot kitűnő tanerőnek mondják.

* **Tokió az osztrák kormány birtokában.** Péchy Andor, mint a bécsi lapok egybehangzóan jelentik, Tokiót eladta az osztrák kormánynak 70,000 forint olly kikötés mellett, hogy a lovat 1897. év végéig versenyekben még kihasználhassa. Az ausztriai telivér-tenyésztés ezzel egy nagy lépést fog előre haladni, mert egy oly kitűnő lótol mint Tokió bizonyára kitűnő utódok is fognak származni. De miért nem vette meg a magyar kormány Tokiót? Nem vette meg azért, mert Péchy ur nem is várta be a magyar kormány ajánlatát, hanem sietett a lovat hamarosan eladni az osztrákoknak; ő ugyanis állandó bécsi lakos és így ennyi előzékenységgel tartozni vélt az osztrákoknak.

* **A budapesti lóversenyek** 10 napos ősi meetingje szombaton, f. hó 26-án veszi kezdetét. Dr. Magyar László a lovar-egylet kiválóan szakképzett titkára üdvös intézkedésének tudható be, hogy a versenynapok ezentul hetenkint nem három, hanem négy napon fognak tartatni.

* **Revizionista kormánypárti jelölt** Sáros megye héthársi választó kerületében Leskó István kassai kanonokot szándékoznak felleptetni kormánypárti programmal Bornemissza Lajos nemzeti párti jelölt ellenében. A kormánypárt ezen legujabbi akvizíciójának, Leskónak politikai magatartása különben elég sajtóságos; mert amíg a szabadelvű párt programját vallja magáénak, addig az egyházpolitikai törvények revizióját követeli, vagyis hadat üzen annak az alkotásnak, melyet a liberális párt, mint legnagyobb vívmányát hirdet világgá.

* **Ujjabb rituális vérvád.** Ezen a czimen az Alkotmány nemrég egy közleményt hozott, melyben az volt megírva, hogy Eekstein Adolf és Rosenfeld Miksa berezeli lakosok, az odaváló zsidó-templomba becsaltak egy keresztény gyermeket,

hogy ott a vért vegyék. A nevezettek rágalmazás czimén panaszt emeltek a budapesti sajtóbíróshoz, mire a vizsgálóbíró felhívta most az »Alkotmány« szerkesztőségét, hogy a közlemény vidéki beküldőjét megnevezze.

* **Egy százados lefokoztatása.** Annak idején nagy feltűnést keltett az aradi várból kiszivárgott ama hír, hogy Mihajlovits Konstantin 33. gyalogezredbeli százados, legényének nyakát a kardjával elmetszette, akit ma is a kórházban gyógykezelnek. A megindított katonai vizsgálat alkalmával, a legény vallomása következtében Mihajlovits századost az ősi hadgyakorlatokról rendelték vissza Aradra s többször szembesítették a legénynyel, amidőn az mindannyiszor azzal állott elő, hogy századosa előbb elverte, majd egy tisztí revolverrel úgy vágta fejbe, hogy a szoba padozatán eszméletlenül terült el s ekkor kardjával metszette el a torkát. A katonai hadbíróshoz e percztől kezdve vizsgálati fogságba helyezte Mihajlovitsot s néhány hó előtt, mint értesülünk, 15 évi fegyházra ítélte. Ez ítélet visszaérkezett a legfelsőbb katonai bíróságtól, azon változtatással, hogy Mihajlovits, tekintettel arra a körülményre, hogy a legény először azt is vallotta, hogy öngyilkossági szándékból maga metszette fel beretvával a torkát, mert elköltötte a századosa pénzét, a vád alól, illetőleg a 15 évi fogságtól fölmentetett ugyan, de katonai rangjától megfosztatott. A legfelsőbb katonai bíróság ítéletét hétfőn hirdették ki Mihajlovits százados előtt.

* **Ujjonnan fölfedezett csillag.** Egy elvesztett csillagot fedezett fel újból egy amerikai csillagász a Lowal csillagvizsgáló intézetben Arizonában A csillagot, mint a Sirius párját, 34 évvel ezelőtt látták legelőször, de azóta nem, valószínűleg a szomszéd csillagok nagyobb fénye rejtette el.

* **A romlott gyümölcs hatása.** Egerből írják: Csordás István itteni varga inas megevett egy jókora görög diányt. Alig telt bele egy negyed óra, rettentő göresök vették elő s a szegény 14 éves fiu roppant kínok közt meghalt. Az eset a városban nagy feltűnést keltett, mert ennek a révén az a hír terjedt el, hogy a fiu kolerában pusztult el. Pedig csak a rossz dinnye ölte meg a szegény inasgyereket.

* **Rövid hírek.** *Hol van a tízes bankó.* Galgóczy Domokosné tegnap a kispiacon kiejtett a tárczájából egy tíz forintos bankót, de mire utána nyult, már nem találta schol. A gyanu egy Nagy Józsefné nevű asszonyra irányult, aki Galgóczyné mellett állott s hirtelen elsielt a templom mellett álló férjéhez. Tagadja, hogy az ő révén tűnt el a kék bankó. — *Elvesztett* egy Poresalmy Sándor névre kiállított bolti bevásárlási könyv Alsó-Kis-Teleki-utczától a Kishidig. A különben is értéktelen könyvet a megtaláló sziveskedjék a kereskedelmi és iparkamarában átadni. — *Névváltoztatás.* Silinger Ferencz f.-bátori illetőségű Béga-Szt.-Györgyön állomásozó esendő nevét belügyminis-teri engedéllyel »Bátori«-ra változtatta.

Nagyvárad város közügyei.

Városi árvaház megnyitása.

Nagyvárad város közönsége által létesített városi árvaház ünnepélyes megnyitására folyó évi szeptember hó 27-ik napjának délelőtt 11 órája tüzetett ki.

Ezen az árvaház helyiségében tartandó ünnepélyre Nagyvárad város közönségét, azon jóltevőket, kiknek adományai lehetővé tették az árvák ezen otthonának létesítését, Nagyvárad város törvényhatósági bizottsági tagjait, valamint az árvaház igazgató választmányát tisztelettel van szerencsém meghívni.

Kelt Nagyváradon, 1896. évi szept. hó 23-án.

Sal Ferencz,

kir. tanácsos, polgármester.

A városi virilisek névjegyzéke.

Nagyvárad város igazoló választmánya tegnap délelőtt, Némethy Károly elnökle alatt tartott ülésén megkezdte a városi virilisek 1897. évre érvényes névjegyzékének összeállítását. Az adóhival kimutatta a legtöbb adót fizetők jegyzékét s így az igazoló választmány-

nak csak az a feladata, hogy megállapítsa és a sorrendbe beilleszse azoknak a neveit, akiknek adójuk a törvény szerint kétszeresen számítottatik. Tegnap többeket beiktattak ily czimen a virilisek közé. Az igazoló választmány ma folytatja munkáját. Felhívjuk a figyelmét mindazoknak, akiknek a kétszeres adószámításra joguk van, hogy ma jelentkezzenek jogaik érvényesítése végett a igazoló választmányhoz, mert későbbi felszólalásaikat nem vehetik figyelembe.

Korzó Szent-János-utca alatt.

A Feldmann-uszoda alsó végénél levő kőpartnál előfordult beomlások vizsgálata alkalmával vette észre a városi főmérnök, hogy a szemben levő jobbparti, Szent-János-utcai ház tulajdonosok egy némelyike nemcsak a telke alatt levő Körös-partot foglalta el, de feltöltésekkel mindjobban összeszorította a Körös medrét, mely ezen a vonalon különben is igen keskeny s így a feltöltés esetleges nagyobb veszedelmet hozhat a városra. Azonnal folyamatba tette a város az eljárást, hogy az elfoglalt területek visszavétesse a feltöltések levágása által a meder előbbi szélessége biztosítsák. Orbán Ignác városi mérnök már elkészítette a tervet, a mely szerint az új töltések levágnak s a Kis-hidtól a Batáry-sikátorig egy négy méter széles, korlással ellátott 360 méter hosszú ut fog vezetni végig, a melyet rendes közlekedésre használnak. Az ut költsége 4500 frtban van megállapítva.

A keresk. kamara javaslata a kövezetvámra.

A kereskedelmi miniszter Nagyvárad városa által a vasuton behozott áruk után szedendő kövezetvámra vonatkozó tarifát azzal küldte vissza a városhoz, hogy ujjonnan dolgozza át s véleményezés végett tegye át a nagyvárad kereskedelmi és iparkamarához. Dr. S a r k a d i Lajos titkár, a város által készített tarifával szemben egy más tarifát állított össze, mely a helyi kereskedelmi és ipari viszonyok alapján van tervezve és sok tekintetben elüt a városi főszámvevő proppozíciójától. A kereskedelmi és iparkamara állandó bizottsága egy korábbi ülésén az áruk szerint betűrendben összeállított tarifáit már az m betűig letárgyalta. Tegnap délután ismét ülésezett J a n k y József elnökle alatt a kamara állandó bizottsága s letárgyalta a kövezetvám-tarifa még hátralevő részét.

Orthodox izraeliták és a polgári házasság.

Országszerte előfordultak esetek, hogy a házassalándók mintsem az anyakönyvvezető elé menjenek, inkább »vadházások« maradtak. A liberális melegagy e gyönyörű plántát Máramarosban termeli en gros.

Az orthodox zsidóságnak ugyanis nem szükséges a papi áldás és 16—18 éves suhancok 13—15 éves leányokkal régm divó szokás szerint két tanu előtt egy esküforma elmondásával kelnek egybe. A közigazgatási hatóságtól mindössze »mulatsági engedélyt« kérnek.

Hiába hozták meg a polgári házasság törvényét, a máramarosi zsidóság most is csak rituálisan köti a házasságot.

A törvény ezelőtt csak így kötött házasságokból sarjadt gyermekek törvényessége ellen nem tett kifogást.

Az új rend nem ellenőrizheti ugyan az ősi ritus szerint kötött frigyeket, de a születő gyermekeket törvényteleneknek könyveli el.

A zsidóság felháborítása nagy, mert tudják, hogy fiaik törvénytelen volta jogi hátrányoknak, örökösödési bonyodalmaknak lenne okozója.

S a felsőmáramarosi zsidóság mozgalmat indit az új rend ellen, mely iránt el van keseredve.

Csinos jelenet lesz, ha a pájeszes elvrokonok megjelennek liberális testvéreiknél s kérni fogják, hogy muljék el tőlük az új rend pohara.

Hogy a zsidóságnak az új rend ellen való gyűlöletét kompakt ténynyel is igazoljam, egy érdekes esetet legyen szabad felemlitenem, melyben anyagi áldozatokról van szó, ez pedig — főként az élelmes ifjakkal — a legjobb hőmérő.

Egy volovai gazdag zsidónak, R. S.-nek leányát a szülők tudta nélkül és akarata ellenére el-

jegyezte egy szegény boltos legény, W. I., R. S. felháborodott, hallva ezt, annál is inkább, mert leányának gazdag kérője, R. G. akadt. Az orthodoxoknál az eljegyzés is kötelező és R. S. kétségbe volt esve, kínált W. J.-nak 3000 frtot, ha a gyűrűt visszaadja, már csak azért is, mert R. S.-nek »Vorschus auf Mitgift«-et adott, üzleti érdekei is követelték a jó partit.

W. J. azonban hallani sem akart a dolgról.

R. S. az anyakönyvvezetőhöz H.-hoz ment tanácsért, a ki meg is biztatta, hogy a kis Szurát hozzáadja R. G.-hez és W. J.-nak nem is kell adnia 3000 frtot.

— Hogyan?

— Az új törvény szerint, polgári házassággal.

És R. S. ezt felelte.

— Inkább fizetek még 2000 frtot a W.-nek, de ide nem hozom a leányomat; megverne az Isten.

Egy jellemző eset ez a sok közül.

Kinek kell hát a polgári házasság? Az igaz keresztény felzudul ellene; nem kell a zsidóságnak sem.

A—ny.

A helybeli posta- s távirat-hivatal és a „Tiszántúl.”

T. olvasóink még emlékeznek többrendbeli panaszainkra, melyeket a nagyváradai posta- és távirat-hivatal ellen lapunk hasábjain is elmondunk abban a reményben, hogy a nyilvánosság orvoslást fog hozni azokra. De csalatkoztunk, minek következtében kénytelenek voltunk panaszjelentésünkkel a kereskedelmi miniszteriumot fölkeresni, melynek végérvényes eldöntését a nagyváradai posta- s távirat-igazgatóság utján most vettünk kezünkhöz.

Ez átirat így szól:

8176
II. 1896. szám.

Tekintetes *Csippék Ferencz* urnak,
a »Tiszántúl« napilap szerkesztője

Nagyvárad.

5 darab melléklet.

A helybeli posta- és távirat-hivatal ellen a táviratok kézbesítése körül követett eljárás miatt emelt panaszára kereskedelmi magy. kir. Miniszter Ur ó Nagyméltóságának folyó hó 12-én 53.918. szám alatt kelt rendelete alapján értesitem, hogy a jövőben követendő eljárást illetőleg a fentemlített kir. posta- és távirat-hivaltal megfelelően utasítottam.

A miniszter ur ó Nagyméltóságához benyújtott panasziratnál csatolva volt öt darab mellékletet /- alatt idezárva visszaadom.

Nagyvárad, 1896. évi szeptember hó 20-án.

Schöplin,

kir. posta- s távirat-igazgató.

I R O D A L O M

— »Cantica sanca pro tempore adventus et festis mativatis D. N. I. C. czimmel egy füzetet adott ki Kalocsán a »Hirnök« cz. folyóirat, mely 28 nagyobb részt vegyes karra irt éneket tartalmaz. Ezek közül öt advent s a többi karácsonyi ének. A dallamok nagyobb részt régiek, ismeretlen szerzőktől, melyeket Henning Alajos jezsuita atya összhangosít. Van azonkívül a füzetben négy eredeti compositio Hennigtől, melyek úgy lendületes dallamuk, mint összhangosításuk miatt sikerült alkotások. A régi dallamok, a karácsonyi szt. idők gyermekded áhítatos hangulatához képest, keresetlenek, megragadóan kedvesek és naivak. Természetesen e jellegűket még inkább kidomborítja a szakavatott késre valló összhangosítás. Az intézeteknek a karácsonyi pásztorjátékhoz nagyon ajánljuk. Ára?

— Szives kérelem az irodalom barátaihoz. Pártolást kérek az általam szerkesztett

Irodalmi Közlöny számára, mely a kath. egyházi irodalom minden mozzanatát felöleli. Sajnos, hogy előfizetőim közül legnagyobb részt épen azok hiányoznak, kik az egyházi irodalom művelői s módjokban is állana a folyóirat megrendelése. A szemináriumi irodalmi iskolák közül is alig 2—3 van képviselve a megrendelők között. Pedig ennek másképpen kellene lenni. A folyóirat előfizetési ára egész évre 1 frt. 60 kr. Akik az idei (III.) évfolyamot megrendelik, a mult évit 1 frtért kapják. Eger. Babik József tanár.

— **Leiki kalauz az élet keskeny ösvényén.** Irta: Tót Mike S. J. főgimn. tanár. — »Pázmány sajtó« Szatmáron. A Tóth Mike neve a vallásos irodalom terén eléggé ismert arra, hogy enemi munkák elején állva, a legszébb ajánlatot képezze a munkára. Tíz értekezés van benne, melyeket nemcsak az ifjak, kiknek a mű egyébként szánva van, hanem felnőttek is a legnagyobb lelki haszonnal olvashatnak. A munka kerüli a haszontalan üres szóvirágokat, hasonlatai természetesekek, illők és meglepően újak. Stílja világos, szabatos. Az igen szépen kiállított munkának az ára csak 30 kr.

— **A Rózsafüzér.** Irta Hippich István S. J. Kalocsán, kiadja a »Mária Kert« folyóirat. A kiváló egyházi szónoknak e műve igen alkalmas lesz nemcsak a szent olvasóajátosság terjesztésére, hanem a keresztény hitélet emelésére is általában. A munka 18 dolgozatot tartalmaz s a szent olvasó titkairól szóló elmékedésekben feldolgozza a morálisból mindazt, ami a benső hitéhez mulhatlanul szükséges. Szép történetek váltakoznak a műben kellemes hasonlatokkal és lendületes, hatásos helyekkel. A munka ára 60 kr., vászonba kötve 85 kr.

SZINHÁZ.

E. Kovács Gyula jubileuma.

Mikor pedig lázban van a föld s nagy eszmék forronganak a boldogulásért törekvő emberek izzó agróban, hogy férfiak teremnek, kit nemzetüknek vigaszt nyújtanak s vezetői lesznek. A negyvenes évek szülőttei fényt kölcsönöztek koruknak s messze előre bevilágítottak a mi hanyatló, sötét, kietlen századvégi korunkba.

Folyton ott jártam, hol patakokban szakad a könyv s a sóhajlás soha nem szűnik meg, megnyugvást találtam az emberi lélek ezernyi váltakozó érzelmeinek művészi interpretálójá E. Kovács Gyula láttára. Ő is a most jelzett kor szülőtte, ki égő szívének összes becsúgyával a klasszikus szellem nagytehetségű bajnokául szegődött s bevitte a maga fennkölt, nemes gondolkodását a szinpad léha világába. S a küzdelmek után, melyeket ifju kora óta eszményképe elérése érdekében szerencsésen megvívott, nem vesztette el hitét az emberi gondolkodás nemességében s ma is egy cél felé előtte: lelki gyönyört nyújtani a közönségnek s jó irányt adni a czélok keresésében kifáradt emberi elmének.

Csodálatos színész, kinek felfogása egy jobb, magasabb gondolkodásu korból maradt vissza reánk, őserő, mely a maga elementáris erejével elragad s bámulatra készlet. Megtanuljuk tőle ismerni az emberi lélek misztikus rejtélyeit, forrongó vágyait s ösztöneit. Alakításai szemünk előtt fejlenek ki oly hiven s megdöbbentően, hogy sokáig tűnődünk azokon s gondolkozunk rajtuk, mert igazak, mély pszichológiai alapjuk van s emberiek.

Megnyugtat bennünket az erő s biztonság, mely az általa ábrázolt alakok tetteit jellemzi. Főlemel a tudat, hogy mélyreható tanulmány megfigyelés eredménye áll előttünk. Vigasztaló az a lelkesedés, melylyel hivatását oly ritka lelkiismeretességgel betölti s a becsülést, melyet a szinpad hivatása iránt tanusít. A szinpad neki templom, hova csak tisztultan lép s önértettel.

Negyven év után elmondhatja, hogy egyedül áll szerepkörében a magyar szinpadon, melynek vezére s melyre hatása oly óriási. Oly Szekspir interpretátort hiába keresünk, mert a brit szellemóriást csak ő értette meg s velünk is megértette. A legnagyobb magyar tragikus,

ki nem egy szinpad, de egy ország büszkesége s dicsősége.

S ma midőn 40 éves színészségének jubileumát ünnepli az ő hálás közönsége, nem tehetjük, hogy meleg szeretetünkkel ne üdvözljük őt a tövises, de dicsőségteljes pálya csúcspontján, örvendünk, hogy e fontos kulturális eseményt itt is megünneplik és pedig úgy, hogy mint Blahánának mondotta ő maga, meg sem érzi a küzdelmes évek hatását.

Szeretetünk ma megnyilatkozik sreméljük, méltóan a nagy költőművészethez, ki ez alkalommal a következő, igaz szívből fakadó költeménnyel tisztelte meg lapunkat Nagy-Ecsedről, ahol született s ahol szülei, az általa oly nagyon szeretettek, éltek. A költemény így hangzik:

NAGY-ECSED.*

Nem valami híres város Nagy-Ecsed,
De nekem a földön a legbecesebb.
Távol estem kipusztultam belőle;
De a lelkem közepén van benőve.

Régi módi alacsony ház a paplak;
De magasabb lelkek benne nem laktak,
Mint mikor még az én édes szüleim,
Örködtek ott az Ur népe szíveim.

Falai közt esztendőt sem töltöttem;
De ott busult a jó anya fölöttem;
Kilencz évi, szívbéli sok harez után,
Ott ölelt meg, ott esókolt meg az apám.

Hej, azóta — — feljajdult rá a lelkem — —
Elváltott a világ az ős telken,
Annak a szép, csodálatos réginek
Soha többé nyomait se lelmi meg . . .

S — bár mindnyájunk romlása lesz az ára —
Még is drágább ma Nagy-Ecsed határa,
Áldottabbak lettek nekem hantjai:
Benn' nyugosznak édes atyám hamvai . . .

E. Kovács Gyula.

* Jubileumom alkalmából.

Hirek a szinkörből. E. Kovács Gyula 40 éves színész jubileuma alkalmából ma szinre kerülő N a d á n y i G y ö r g y előadása rendkívül érdekesnek ígérkezik. Az ünnepektől művészt nyílt színen fogják üdvözölni, s értékes ajándékot kap tisztelőitől. Már csak 3 előadás lesz: Szombaton bucsuzik az operette gyönyörű zenéjü s rég nem adott K o l d u s d i á k b a n.

Igazságszolgáltatás.

Paraszt zsebtolvaj. A fővárosi sipisek és zsebtolvajokhoz hasonló módon próbált szerencsét Hamza Mihály a tenkei piaczon. Nevezetesen Biró Józsi tenke-vidéki paraszt gazdát szemelvén ki áldozatául; utána sompolygott s nagy vakmerőséggel igyekezett ennek 50 frttal terhelt pénztárczáját a lajbi kivágása által eltávolítani; a városi tolongáshoz nem szokott vidéki ember észrevette a jó madarat szándékatól s annak kivitelében meggátolta. Ezért állt ma Hamza Mihály a törvény előtt s vakmerőségének meg is adta az árát, mert K. Nagy Sándor bíró refelására 1 és fél évi börtönre, 3 évi hivatalvesztésre és politikai jogainak vesztésére ítélte, sulyosító körülményül vévén, hogy lopásért és rablásért több ízben büntetve volt.

Az emberirtó! A nép alsó osztályaiban annyira elterjedt pálinka-élvezésnek szomorú példája áll most előttünk I z s á k G y ö r g y személyében. Ezen ember egy alkalommal részegen ment haza lakására és nővérét I z s á k J u l i á n á t pálinkáért küldötte. Ez a már különben is ittas ember kivánságát nem teljesítette s lebeszélni óhajtott, mire a dühtől és pálinkától elvakított ember egy kést ragadott s nővére hátába szurta. Ma tárgyalják az ügyet s Csathó Miklós bíró referálása alapján mert vadót tett delirium tremensben tehát beszámíthatatlan állapotban követte el, a vád és következménye alól felmentették.

REGENY-CSARNOK.

A forgácskisasszony.

— Elbeszélés. —

14

Írta: VALNICSEK BÉLA.

És Bolgár Gyula morfondirozni kezdett: Eh, mégis csak jobb a könyveket bujkálni, meg a virágokat ápolni, legalább nem éri semmi keserűség. Egy ideig ugyanis ezekkel foglalkozott s milyen boldog volt. Mikor megismerkedett Etelkával, úgy találta, hogy nemcsak könyv és virág keltenek örömet az emberben, hanem olyan kedves kis teremts is boldogíthat, mint Etelka. A vadember már-már hűlenné kezdett lenni jó barátjaihoz s kevés híja, hogy azzá nem lett. Szerencséjére közbe jött e váratlan mellőztetés s így megint visszatér hozzájuk: a könyveihez, meg virágaihoz...

Bolgár Gyulát többször zaklatták ilyes gondolatok s ilyenkor mindent fekete színben látott. Meg a tulajdon atyja is vigasztalta, pedig neki is kellett volna vigasztalás, hiszen az ő szívét is marcangolta a keserűség. Hadd el fiam — mondogatta az öreg — sohase bánkódjál. Tudod, kikoptunk már, nincs ránk többé szükség. Ismered-e azt a közmondást. Jó az Isten. Jót ád.

Meglásd, ránk is szebb nap virrad majd. Sanyi bácsi nem is sejtette, mekkora igazságot mondott. Az a szép nap nem volt olyan messze, mint gondolta. Alig fordultak egyet-kettőt, rájuk virradt.

Ugy történt, hogy éppen együtt keseregtek apa és fiú. Azt mondták, hogy hálátlanok az emberek, nincs kivétel köztük. Hanem a következő pillanatok fényesen megcáfolták állításukat.

A kastély előtt négy kocsi állott meg s mintegy tíz ember szállott ki belőlük. Hegyesi Károlylyal az élükön.

Gyula — mikor megpillantotta őket — nem tudta elképzelni, mit akarnak nála. Mindannyian ki voltak csipve s egyik-másikat nem is ismerte.

Hegyesi Károly nem törődött Gyula meglepetésével, üdvözölte az öreget meg őt is és megszólalt: Hatalmas beszédet tartott és a végén így szólt: Egy szívvel, egy lélekkel kérünk kedves barátom, ne utasítsd vissza kérésünket. Nagyon fontos hivatás az, egy egész város képviselője lenni a parlamentben, azért lelkiismeretes, szorgalmas, vallásos férfi felelhet csak meg nemes feladatának. Mi ilyen lelkiismeretes, szorgalmas, Isten és hazát szerető férfiak ismerünk téged s így egyhanguan — mint a zebegényiek kiküldött bizottsága — téged kiáltunk ki a néppárt jelöltjének. Eljen Bolgár Gyula.

A bizottság többi tagja is éljenezett s a következő pillanatban a kastélynak arra eső ablakában zászlót tettek ki, melyen e szavak voltak: Eljen Bolgár Gyula, a néppárt jelöltje.

A zászló mögül fejek bukácsoltak elő. Mariska, Ida, Etelka, az erdész meg a gyógyszerész mind ott voltak s onnan kiáltották le: Eljen Bolgár Gyula!

Apa meg fiú alig jutottak szóhoz, Sanyi bácsi csak a fejét csóválta s kezdett a szemére nehezede sűrű köd oszladozni. Most már tisztán látott s egyetlen pillanat alatt visszavonta gondolatban keserűsége minden kifejezését.

Gyula is hasonló változáson ment keresztül. Alig talált szavakat érzelmei kifejezésére s azt rebegte, hogy nem méltó a zebegényiek bizalmára, de ha már rája esett a választásuk, azon lesz, hogy megfeleljen kívánságuknak. Legszentebb kötelességeinek fogja tartani, hogy a város népének mind lelki, mind testi javát szem előtt tartsa. Köszöni a bizalmat, a jelöltséget elfogadja.

Eljen következett... Szöghné lejött s felszólította a jelenlevőket, hogy kövessék őt. A kert tágas filagóriájában gazdagon terített asztal állott.

Gyulát a nap hőjét, az asztalfőhöz ültették a többiek körülötte foglaltak helyet.

Lakoma után bizalmas beszélgetésbe elegyedtek s Bolgár Gyula felvilágosítást kért a történetek felől.

— Az egész nagyon egyszerű, szólt Mariska.

Mikor Hegyesi úr öntől tanácsot kért azt ajánlotta neki, hogy fogadja el az elnökséget.

— Igen.

— Hegyesi azután hozzánk jött s feltárta előttünk a zebegényiek szándékát, hogy t. i. önt szeretnék képviselőjüknek.

(Folyt. köv.)

T Á V I R A T O K.

Bánffy trafikál.

Budapest, szept. 23. (Saját tud. táv.)

Báró Bánffy miniszterelnök tegnap tanácskozott az ellenzéki vezérekkel; körülbelül megállapodtak abban, hogy budgetet karácsonyig tárgyalják; országgyűlés feloszlata végképpen eljött. Az ellenzék döntése véglegesen ma vagy holnap történik. A »Magyarország«-ban hír szerint Ugron Gábor fentartja az országgyűlés feloszlataására vonatkozó vélekedését, és kétségbe vonja b. Bánffy alkudozásának őszinteségét. A kormánypárt körében nagy a megszeppenés; az ellenzék körében hangok emelkednek, hogy a királytól magától kell fölvilágosítást kérni, mivel az országot soká ily bizonytalanságban tartani nem szabad.

Interparlamentáris konferencia.

Budapest, szept. 23. (Saját tudósít. távir.)

Valami rendkívül érdekes törvényjavaslatot tárgyal a főrendiház. A kormány majd teljes számmal jelen van. a padok zsufolva, a karzatok tömve. Mi készül itt? Talán csak nem a revideált egyházpolitikát tárgyalják? — De mégis, furcsa visszás dolgok. Szilágyi Dezső a miniszterek között ül, Schlauch kardinális Széll Kálmán mellett az első padsorban. Senki sincs a maga helyén és a főrendek közt sűrűn elvegyülnek a képviselők és a külföldiek.

Az interparlamentáris konferencia gyűlésezik. A francia szó hallatszik a magyar főrendiházban.

Az elnöki széken Gobat svájcei szövetségi tanácsos jelenik meg s ajánlja, hogy Szilágyi Dezsőt, a képviselőház elnökét hívják meg az elnöki székbe. (Taps és éljenzés.)

Szilágyi elfoglalja az elnöki széket és néhány szóban megköszöni a beléje helyezett bizalmat. Tudja, hogy gyenge erővel rendelkezik feladatának megoldására. De igéri, hogy odaadással fog annak megfelelni s kéri a konferencia tagjait, hogy támogassák őt. (Taps.)

Perczel Dezső belügyminiszter a kormány és a nemzet nevében üdvözli a konferenciát. Meleg köszönetet mondok — ugymond — a konferencia tagjainak, hogy éppen ebben az évben határozták el, hogy Budapesten tartják ülésüket, midőn a magyar nemzet ezredéves ünnepet ül. Igen le vagyunk azért kötelezve s boldogok vagyunk, hogy oly fényes társaságot gyűjtöttek (?) egybe hazánk fővárosában. (Nagy tetszés.) Legyenek meggyőződve, hogy egy a kormány, mint a nemzet meleg érdeklődéssel viseltetik a tanácskozások iránt s kívánom, hogy azok a legjobb sikert eredményezzék. (Zajos tetszés.)

Descamps, a tavalyi brüsszeli konferencia elnöke mindenekelőtt ünnepelte Szilágyit, a ki nemcsak nemzetének, hanem az egész európai parlamentarizmusnak díszje. Majd így folytatja: Egy lovagias nemzet körébe jöttünk ma, melyet bámulni és csodálni tanultunk (Taps) s mely legnagyobb mértékben kinyerte tiszteletünket és szeretetünket. (Nagy tetszés.) Köszönetet mond a magyar kormánynak s különösen a belügyminiszternek, a ki oly meleg szavakkal üdvözölte őket. Köszönetet az országgyűlés senatusának, hogy átengedte a termet s köszönetet az országgyűlés tagjainak, kik oly szép számmal jelentek meg a konferencián. De az érzelmei kifejezése nem volna tökéletes, ha meg nem emlékeznék a magyarok apostoli királyáról (a konferencia tagjai felállanak) s nem fejeznék ki mély hódolatát iránta, a ki népe javára folytonosan ernyedetlenül munkálkodik. (Eljenzés.)

Ezután még melegen vázolta a magyar nemzet szabadságszeretét, mely függetlenségének fentartása mellett egyaránt fejlesztette kulturális haladását is. Beszédét zajosan megtapsolták.

Szilágyi Dezső megköszönte a lelkes szavakat, azután megalakították az elnökséget, majd az egyes államok képviselői tartották meg beszédjeiket.

Igen nagy hatással beszélt, bár röviden az öreg Passy, akinek a mellette ülő Schlauch biboros is lelkesen tapsolt.

Igen érdekes volt, mikor Pázmándy, a jegyző ezt a szót kiáltotta ki:

Hongrie! Comte Albert Apponyi!

Apponyi teljes feketében jelent meg s mikor felállott, előre zajos és hosszantartó tappsal fogadták. Beszédét, melyben azt mondta el, hogy a magyar csoport még igen-igen fiatal, csak két éves, de azért erélylyel és kitartással fognak a többi nemzetek után haladni — nagy tetszéssel fogadták és perczekig tapsolták.

Budapest, szeptember 23. (Saját tud. táv.)

Interparlamentáris konferencia délután folytatta ülését; a királyhoz táviratot küldtek. Azután a tulajdonképeni tanácskozást Berzeviczy javaslatával megkezdték.

Budapest, szeptember 23. Éjféltkor. (Saját tud. táv.)

Ma estély volt Bánffy báró meghívására, a melyen az interparlamentáris konferencia tagjai majdnem kivétel nélkül részt vettek; ott volt Schlauch kardinális, több püspökkel, a tábornoki kar, miniszterek, főrendek és a közélet egyéb kitűnősegei.

A czári pár Angliában.

London, szept. 23. (Saját tud. távirata.)

A czári pár tegnap este Balmoralba érkezett, hol Viktória királynő fogadta. A lapok melegen üdvözlik a czári párt; de Miklós czárról kimondják, hogy a szegény örmények mérsárlása ellen nem akar tenni semmit.

Gyászünnepély.

Bécs, szept. 23. (Saját tud. táv.)

A fogdalmi templomban ma gyászistenisztelet volt tudományos expedíció alatt Guadacamar-ban meggyilkoltak lelki üdvéért, melyen jelen volt Sterneck b. altengernagy számos főtisztval és az ugyanakkor meggyilkolt Foullon geologusnak özvegye gyermekeivel.

Debreczeni deputáció a főrendiházban.

Budapest, szeptember 23. (Saj. tud. táv.)

Debreczenből járt ma egy 6 tagú civis deputáció a képviselőházban, akik a városi képviselőtestület szavazata ellen adtak be hosszú felelőbeszést. A miniszter azonban a főrendiházban volt s így a deputációt Thaly Kálmán átvezette a főrendiházba, ahol Perczel belügyminiszter nyomban fogadta a küldöttséget s megígérte, hogy ha visszajön a vaskaputól, akkor dönteni fog a kérdésben.

Botrány a fővárosban.

Budapest, szept. 23. (Saját tud. távirata.)

Merza Antal, kolozsvári biztosító intézeti hivatalnok megismerkedett éjjel egy belvárosi kávéházban egy 32-ik ezredbeli kapitánnyal, a kit részegségében újra és újra inzultált, az kitért előle és hazament, de Merza utána futott és az utcán is piszkolta, mire a kapitány kardot rántva leütötte. A részeg fráter súlyosan megsebesült.

Az örmény kérdéshez.

Konstantinápoly, szept. 23. (Saj. tud. táv.)

Artin Dadin pasát, külügyminiszteri al-államtitkárt, aki örmény s hetek óta nem volt hivatalában, meghívták a Jildiz-kioszkba s tanácsát kérték az örmény kérdésben. Nevezett azt

ajánlotta, hogy siettessék az örmény pátriarka megválasztását, mely 83 előkelő örmény ejtene meg. — Hire jár, hogy külföldön tartózkodó örmények merényletet terveznek.

KÖZGAZDASÁG.

A vármegye területén található állatok létszáma. Nemesak a vármegye, de az egész ország területén uralgó rossz állategészségügyi viszonyok dacára a vármegye területén az állatok létszámában nem mutatkozik valami nagy apadás. Sőt a sertés-állomány kivételével az összes állatfajok létszámában növekedés mutatkozik. Ugyanis ló és csikó található 59.711 drb. számár és öszvér 324 drb., szarvasmarha 160480 drb., bivaly 702 drb., sertés 191712 drb., juh 158280 drb., kecske 23518 drb.

Nagyváradai hetivásár.

— Szeptember 22. —

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1896. szeptember 22-ik napján tartott vásárban eladott termesztermények és élelmiszereknek.

Ó buza 6.20 Uj buza 6.10 Kétszeres buza 5.10.—5.00. Rozs 5.20—5.10 Árpa 3.85—3.80 Zab 4.80.—4.70 Tengeri 4.20—4.10 Borsó 13.—Lencse 14.—Bab 7.00. Köleskása 11.50 Burgonya 2.20 Lángliszt 12.00 Zsemlyelisz 11.50 Fehérkenyér liszt 11.00 Barnakenyér liszt 10.—széna fuvarral 2.60. Szalma fuvarral 1.40 Szalonna 53.00 6 kiló zsúpp-szalma 07 kr, 150 kgrm. alom-szalma 03 kr. 1 köbméter tűzifa. bikk 3.—, tölgy 2.80, eser 3.25. 100 kiló marhahus 52.—. Öntött gyertya 54.—. Lámpaolaj 50.—. Egy liter bor ó 50, új 40. Pálinka 36 szilvapálinka 95, szesz 85. Egy métermázsza kő-só 10.70, nyers fagygyu 24.—, olvasztott fagygyu 34.—, szappan 25.—, birka gyapju — magyar gyapju 00.—. Egy hektoliter ó-bor 35.— új bor 24.—, mész 1.10, kemény faszén 1.60, puha faszén —, kendermag 9.— köles 6.— repeze 9.70, dió 24.—, mogyoró —, aszu szilva 18.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —, szalonna 60, sertéshus 52, juh-hus 32, ve-

res hagyma 11, fog-hagyma 28, bors 1.60, paprika 1.20 barnakenyér 9. Egy liter kőolaj 20, 1 mm. Bükköny 0.00 mm. Luczernamag —. Írtig, 1 mm. Lóhere — 1 mm Burgondi —.

Marha ártáblázat 1896. szeptember 22-ről egy pár első rendű jármás ökör 270—300 egy pár másodrendű jármás ökör 220. 300, egy pár harmadrendű jármás ökör 120, 180. 1 pár fejős tehén 100—190. 1 drb. vágó ökör 250 kgr. 64—83 1 drb. vágó tehén 150 kgr. 45—62, 1 drb. veres borju 9—15 1 drb. fél éves borju 18—28. 1 drb. egy éves borju 30—45. két éves borju 40. 70. 1 drb. hizott sertés —, 1 pár fél éves sertés —, 1 pár egy éves sertés —, 1 pár két éves sertés —, egy drb. jó igás ló 60.90 1 pár ökörbőr 14—20. egy pár tehénbőr 13—15 borjubőr 4—5, 1 pár lóbor 7.50—8. 1 pár juh-bőr 0.00—0.00

Forgalmi kimutatás 1896. évi szeptemb. hó 22-ről: Tiszta buza körülbelül 1350 hltr, kétszeres buza 580 hltr, rozs 2000 hltr, árpa 400 hltr, zab 600 hltr, tengeri 300 hltr, burgonya 1200 hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy — drb, félhizott — sovány —, süldő —, malacz —, hizott marha 136, jármás ökör 2400, fejős tehén 1485, borju 935, bivaly 2, juh és bárány 120 ló 161.

Terménytőzsde.

Budapest, szeptember 23.

B u z a tavaszra, bácskai	7.02
> tavaszra, északi	7.09
> szeptember-októberre, bácskai	7.28
> szept.-okt.-re északi	7.30
R o z s tavaszra bácskai	6.28
R o z s tavaszra, északi	6.30
T e n g e r i, június-júliusra, bácskai	3.88
> jun.-jul.-ra, északi	3.90
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	11.50
> aug.-szept.re, északi	11.60

Hivatalos arfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. szept. 23.

Magyar aranyjáradék 4%	122.25
Magyar koronajáradék	99.25
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.—

Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4 1/2%	97.75
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	155.25
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	139.—
Osztrák járadék papirban	101.25
Osztrák járadék ezüstben	101.25
Osztrák járadék aranyban	123.25
Osztrák korona járadék	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	145.—
Osztrák magyar bankrészevény	950.—
Magyar hitelbank részevény	401.50
Osztrák hitelintézeti részevény	363.10
Osztrák-magyar államvasuti részevény	367.50
20 frankos arany (Napoleondor)	9.53
Német birodalmi márka	58.75
London vista	119.75
Páris vista	47.55
20 márkás arany	11.71

Szerkesztő postája.

K. R. urnak Helyben: A választ megtalálja lapunk mai számában; szívesen látjuk máskor is.

NAGYVÁRADAI SZINKÖR.

E. KOVÁCS GYULA

40 éves színészi jubileuma és búcsúfellépte.

Csütörtökön, 1896. szeptember 24-én,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével

Este 7 órakor rendes helyárrakkal:

NADÁNYI GYÖRGY.

Dráma 5 felvonásban.

Kezdeté 7, vége 10 órakor.

Holnap, pénteken 1896. szeptember hó 25-én,

Este 7 órakor rendes helyárrakkal:

SZÁZADVÉGI LEÁNYOK.

Francozia szimfonia 3 felvonásban.

Felelős szerkesztő: CSIPPÉK FERENCZ.

Alapított 1840.

„JANUS”

Alapított 1840.

kölcsönös életbiztosító intézet

a legkülönfélébb módozatok szerint létesít

haláleseti, élet- és haláleseti tőkebiztosításokat.

Méltányos föltételek.

Megtámadhatatlan kötvény.

Biztosítás háboru esetére
pótdíj fizetése nélkül.

Mérsékelt díjtételek.

Az intézet a kölcsönösség elvén alapszik, az évi fölösleg tehát a biztosított tagok javára esik.

Az intézet **56 évi** fennállása óta biztosítva volt: **99000** egyén

260,200.000 korona biztosított tőkével és

1,640.000 korona évjáradékkal.

A tagoknak és ezek jogutódainak **kifizettetett:**

34,920.000 korona.

Nyeremény (bonns) fejében visszafizettetett

3,876.000 korona.

➔ Biztosítéki alapok 24,500,000 koronán felül. ➔

Felvilágosítással szolgál és biztosítási ajánlatokat elfogad:

A „JANUS” magyarországi aligazgatósága Budapesten, (VII. k. Erzsébet-körut 19.)

és biharmegyei főképviselete: Nagyvárad, Szaniszló-u. 786. sz. (Makay-féle ház.)

188 1—3